

Huvudman

Ljusdals kommun
827 80 Ljusdal

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Färila Skola i Ljusdals kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Ljusdals kommun att senast den **31 augusti 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Ljusdals kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Ljusdals kommun ska vidta följande åtgärder

Särskilt stöd

1. Se till att initiera utredningar avseende eleverna 3, 5, 6, 8, 9, 16, 17, 18, 19:s (elevförteckning aktbilaga 10) behov av särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera vilket datum utredningar startats för dessa elever. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
2. Om utredning av särskilt stöd för elev 1 och elev 4 genomförts innan vårterminens slut 2023 ska rektorn, eller den rektorn överlätit sin beslutanderätt till, se till att fatta beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram för dessa elever. Besluten ska ges in till

Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).

3. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden 21 april till 31 augusti 2023, vilken elev anmälan avser samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).
4. Rektorn ska utvärdera huruvida behovet av anpassad studiegång kvarstår för elev 14. Om elevens behov av anpassad studiegång kvarstår ska rektorn fatta ett nytt beslut för eleven där det framgår vilka överväganden som gjorts för att eleven så långt det är möjligt ska få en utbildning som är likvärdig med övrig utbildning samt se till att beslutet utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program (3 kap. 9 och 12 §§, 29 kap. 10 § skollagen samt 31 och 32 §§ förvaltningslagen (2017:900)).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Ljusdals kommun en anmärkning avseende brister rörande disciplinära åtgärder samt betygsättning i den del det avser vem som signerar betygskatalogen. Ljusdals kommun ska senast den **31 augusti 2023** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar, uppföljning av tidiga stödinsatser, åtgärder för att motverka kränkande behandling, ordningsregler och utredning av ordningsstörande beteende samt trygghet.

Beslutet om att avsluta ärendet i ovan nämnda delar får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden vårterminen 2023 inlett en tillsyn av Färila skola i Ljusdals kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten i årskurs 4 – 6 vid Färila skola följer gällande bestämmelser om uppföljning av tidiga stödinsatser,

extra anpassningar och särskilt stöd, betygsättning i den del det avser vem som beslutar om betyg och signerar betygskatalogen, ordningsregler och utredning av ordningsstörande beteende, trygghet, disciplinära åtgärder och åtgärder för att motverka kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom att Skolinspektionen inledningsvis begärt in viss dokumentation, bland annat signerad betygskatalog för årskurs 6 avseende höstterminen 2022, skolenhetens ordningsregler, uppgifter om antal elever i mellanstadiet som är föremål för särskilt stöd samt skolenhetens plan mot kränkande behandling. Vid besök på skolan den 7 – 8 februari 2023 har myndigheten genomfört intervjuer med elever och lärare samt begärt in kompletterande dokumentation i form av blankett för anmälan till elevhälsa. Intervjuer med personal i elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn har genomförts digitalt den 15 respektive 17 februari 2023. Under intervjun med rektor och biträdande rektor begärde Skolinspektionen in ytterligare dokumentation i form av ett uppdaterat åtgärdsprogram för elev 14 samt uppgifter om initierade, pågående och avslutade utredningar om särskilt stöd som avser elever i mellanstadiet. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet. Huvudmannen har svarat att den inte har något att tillägga.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror i den elevförteckning (aktibilaga 10) som myndigheten sammanställt. Elevförteckningen har kommunicerats med huvudmannen.

Föreläggande

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Uppmärksamma och utreda elever i behov av särskilt stöd

Av lärarintervjuerna framkommer att lärarna anmäler elever till elevhälsoteamet när de uppmärksammar att extra anpassningar inte är tillräckliga för att en elev ska nå kriterierna för kunskaper i årskurs 4 eller betygskriterierna i årskurs 6. Därefter är det elevhälsoteamet som beslutar om vilka åtgärder som ska vidtas. De

intervjuade lärarna ger olika svar på huruvida en anmälan till elevhälsoteamet är detsamma som att anmäla utredningsbehov av särskilt stöd. Under intervjuerna uppger lärarna att det finns ett flertal elever i mellanstadiet som riskerar att inte nå kriterierna för kunskaper i årskurs 4 eller betygskriterierna i årskurs 6 trots att de har extra anpassningar. Lärarna uppger att det handlar om elev 1 – 2, 4 – 9 samt 15 – 19 och att samtliga dessa elever har anmälts till elevhälsan vid ett flertal tillfällen. Av dessa elever uppger lärarna att elev 4 är på väg att få ett åtgärdsprogram och att elev 15 redan har ett åtgärdsprogram.

Under intervjun med elevhälsan beskriver den intervjuade personalen hur det går till när en elev anmäls till elevhälsoteamet. De uppger att efter en elev har anmälts till elevhälsoteamet så diskuterar teamet huruvida det till exempel ska göras någon form av kartläggning kring eleven, eller om det kan vara aktuellt med insatser från speciallärare under en period. Elevhälsoteamet uppger vidare att det finns flera led mellan det att en anmälan kommer in om en elev till dess att en utredning om behovet av särskilt stöd inleds. Elevhälsoteamet uppger att ett första steg är att kartlägga om alla extra anpassningar har prövats. Elevhälsan uppger att detta är en annan form av kartläggning som inte är lika omfattande som en pedagogisk utredning om särskilt stöd. Under intervjun kallar elevhälsoteamet denna åtgärd för en pedagogisk kartläggning över vad som kan förändras i klassrummet. Elevhälsan uppger vidare att en anmälan till elevhälsoteamet inte är detsamma som en anmälan om utredningsbehov av särskilt stöd. Av intervjun med elevhälsan framkommer vidare att det pågår en kartläggning av elev 4 och att ett åtgärdsprogram ska upprättas "nästa vecka", vilket avser arbetsveckan som inföll den 20 – 24 februari 2023. Av dokumentation som inkom till Skolinspektionen den 28 februari 2023 framgår dock att eleven vid tillfället inte har något upprättat åtgärdsprogram. Vid intervjun med elevhälsan framkom även att elev 9 inte var anmäld till elevhälsoteamet och att teamet hade efterfrågat att elevens mentor skulle upprätta en anmälan till elevhälsoteamet. Vidare uppger elevhälsan att utredning av särskilt stöd har initierats för elev 1. Elevhälsan uppger att elev 1 har haft åtgärdsprogram och särskilt stöd under lågstadiet men att detta nu är avslutat. Enligt elevhälsan erhåller elev 1 numera enskild undervisning några gånger per vecka under en provoperiod, och detta kommer att övergå till särskilt stöd om insatserna fungerar.

Under rektorsintervjun uppger rektorerna, i likhet med elevhälsan, att när en lärare anmäler en elev till elevhälsoteamet så är detta inte per automatik detsamma som en anmälan om utredningsbehov av särskilt stöd. I samband med rektorsintervjun bad Skolinspektionen även om att få ta del av initierade, pågående och avslutade utredningar som avser elever i mellanstadiet. Av dokumentation som inkom den 28 februari 2023 framgår att någon form av åtgärd pågår för eleverna 1, 4, 5, 6, 8, 9, 15, 16, 17, 18 och 19 samt för ytterligare 5 elever. Åtgärderna som skolan har vidtagit för dessa elever benämns bland annat som kartläggning av orsaker till

frånvaro, kartläggning av skolsituation, kartläggning LOGOS, ämneskartläggning, intensivperiod, handledning mentorer, elevintervju med mera.

Åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram

Av inskickad betygs katalog framkommer att elev 4 inte uppnådde godkänt betyg i sex ämnen höstterminen 2022. Av intervju med lärare framkommer att elev 4 har extra anpassningar och särskilt stöd i form av enskild undervisning vid tre tillfällen per vecka samt att eleven har en resurs. Lärarna uppger vidare att eleven inte har haft något åtgärdsprogram. Av intervjun med elevhälsan framkommer att det pågår en kartläggning av elev 4 samt att ett åtgärdsprogram ska upprättas "nästa vecka". Elevhälsan uppger samtidigt att eleven erhållit särskilt stöd sedan i januari 2023.

Under en av lärarintervjuerna uppger de intervjuade lärarna att de tror att en utredning om särskilt stöd som kommer fram till att en elev inte är i behov av särskilt stöd dokumenteras i elevhälsans journalsystem. Även elevhälsan uppger att om en utredning visar att en elev inte är i behov av särskilt stöd så dokumenteras detta i elevhälsans journalsystem. Av intervju med rektorn och den biträdande rektorn framkommer att en utredning som kommer fram till att en elev inte är i behov av särskilt stöd dokumenteras i ärendesystemet. På frågan om skolan informerar vårdnadshavare om att beslut att inte upprätta åtgärdsprogram kan överklagas svarar rektorn att detta sker i form av dialog.

Särskilt stöd i form av anpassad studiegång

Av inskickad dokumentation framkommer att elev 14 har åtgärdsprogram och anpassad studiegång. Enligt åtgärdsprogrammet som skickades in i samband med Skolinspektionens informationsinhämtning inför tillsynen framgick att eleven hade reducerad undervisningstid i svenska med 165 minuter per vecka, att undervisningen i samhällsorienterande ämnen var reducerad med 40 minuter per vecka och att undervisningen i moderna språk var reducerad med 45 minuter per vecka. Under pågående tillsyn har elevens åtgärdsprogram utvärderats och uppdaterats. Av elevens uppdaterade åtgärdsprogram som är daterat den 10 februari 2023 framgår att eleven har reducerad undervisningstid i svenska med 125 minuter per vecka och reducerad undervisningstid i samhällsorienterande ämnen med 45 minuter per vecka.

Av intervju med elevhälsan framkommer att de överväganden som gjorts inför beslut om anpassad studiegång har skett utifrån elevens ork och energi samt i samråd med vårdnadshavare och externa aktörer. Angående urval av ämnen och lektioner som anpassats bort uppger elevhälsan att det är lektionernas tid på dagen som har varit avgörande.

Av intervju med rektorn framgår tillika att de överväganden som gjorts när det kommer till reduceringen i undervisningstid för eleven har skett utifrån schematekniska skäl. Av intervjun med rektorn framkommer även att eleven deltar i undervisning i moderna språk hemifrån via uppkoppling från klassrummet.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska upprättas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn och om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § kan rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till istället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 3 kap. 12 § skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till

gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut i fråga om åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § och beslut om beslut om anpassad studiegång enligt 3 kap. 12 § får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Av 29 kap. 10 och 11 §§ skollagen framgår vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat krav på partsinsyn, utredning, kommunikation, dokumentation och motivering av beslut. De beslut som kan överklagas enligt skollagens 28 kap. omfattas av förvaltningslagens bestämmelser om överklagande.

Av 31 § förvaltningslagen framgår att det för varje skriftligt beslut ska finnas en handling som visar dagen för beslut, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som har varit föredragande och, vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Av 32 § förvaltningslagen framgår att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

Skolinspektionens bedömning

Uppmärksamma och utreda elever i behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Färila skolas arbete med att utreda elever i eventuellt behov av särskilt stöd.

Av utredningen framgår det finns flera elever vid Färila skola där extra anpassningar inte bedöms vara tillräckliga för att eleverna ska nå kriterierna för kunskaper i årskurs 4 eller betygsriterierna i årskurs 6, och där lärarna uppger att de har gjort anmälningar om utredningsbehov till elevhälsan. Trots detta har utredningar inte startats vilket utgör en brist. Detta gäller åtminstone eleverna 2, 5 – 8 samt 16 – 19. Även elev 9 uppvisar svårigheter i sin skolsituation trots extra anpassningar, men elev 9 har inte anmälts till elevhälsan av lärare. Trots att eleverna har svårigheter i sina respektive skolsituationer samt att alla elever förutom en har anmälts till elevhälsan, har elevernas behov av särskilt stöd inte utretts. Däremot framgår av intervjuer att utredningar har initierats avseende elev 1 och elev 4, samt att elev 4 var föremål för särskilda stödåtgärder vid tidpunkten för Skolinspektionens besök på Färila skola.

Åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram.

Av utredningen framgår att rektorn inte fattar beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram i de fall elevhälsoteamet efter genomförd utredning av en elevs behov av särskilt stöd gör bedömningen att eleven inte är i behov av sådant stöd, vilket utgör en brist. Vidare framgår att åtminstone elev 4, vid tidpunkten för inspektionen, erhöll särskilt stöd trots att elevens utredning om behov av särskilt stöd inte var klar och att eleven vid tidpunkten saknade ett åtgärdsprogram. Då särskilda stödåtgärder är ingripande åtgärder som kan ha stor betydelse för elevens framtida skolgång är det viktigt att sådana åtgärder alltid föregås av en utredning av elevens behov av särskilt stöd samt dokumenteras i ett formellt beslut. Detta gäller även när en utredning om särskilt stöd utmynnar i bedömningen att eleven inte har behov av särskilt stöd. Beslut om åtgärdsprogram och beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram är överklagningsbara till Skolväsendets överklagandenämnd, och underlåtelse fatta formella beslut i ärenden om särskilt stöd medför att skollagens och förvaltningslagens krav på beslut åsidosätts. Det innebär vidare att elevers vårdnadshavare inte ges möjlighet att överklaga beslut och att viktiga rättssäkerhetsaspekter därmed åsidosätts.

Särskilt stöd i form av anpassad studiegång

Skolinspektionen bedömer att Färila skola brister när det kommer till särskilt stöd i form av anpassad studiegång. Av utredningen framgår att skolans överväganden kring vilka ämnen som ska tas bort för elev 14 i samband med beslut om anpassad studiegång är begränsade till "schematekniska skäl". Detta innebär att skolan anpassar bort lektioner baserat på hur de ligger i schemat. Beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd i och med att det kan innebära att en elev slutar grundskolan utan att bli behörig till gymnasiet. Därför är det viktigt att avvikelserna inte är mer omfattande än nödvändigt och att det görs noggranna överväganden kring vilka ämnen eller vilka delar av ett ämne som det är lämpligt att göra avvikelser ifrån.

Av utredningen framgår även att elev 14 deltar i undervisning i hemmet via uppkoppling från klassrummet. Skolinspektionen vill påtala att deltagande i undervisning från hemmet är att betrakta som fjärrundervisning vilket inte är en del av elevens åtgärdsprogram. Fjärrundervisning är inte heller en åtgärd som kan användas som en del av en elevs särskilda stöd. Vidare finns det i 21 kap. skollagen särskilda bestämmelser kring användandet av fjärrundervisning som skolan behöver förhålla sig till.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ljusdals kommuns verksamhet vid Färila skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att uppmärksamma och utreda elever i eventuellt behov av särskilt stöd samt beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. Det finns därför skäl att förelägga Ljusdals kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Disciplinära åtgärder

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av de intervjuer som Skolinspektionen har genomfört framkommer att Färila skola använder sig av utvisning ur undervisningslokalen och kvarsittning. När det kommer till utvisning ur undervisningslokalen uppger en av de intervjuade lärarna att hen ger en elev två tillsägelser för att få denne att ändra sitt beteende, och om den tillsagda eleven inte ändrar sitt beteende får eleven lämna klassrummet. Ibland får eleven komma tillbaka in i klassrummet efter en stund och ibland får eleven lämna klassrummet för resterande del av lektionen. I intervjun med rektor och biträdande rektor framkommer att utvisning ur klassrummet enbart sker om det finns någon som kan ta hand om eleven som blir utvisad samt att detta gäller oavsett åldern på den som blir utvisad.

I intervjuer med elever, lärare, elevhälsa samt rektorer framkommer att kvarsittning används av lärare på mellanstadiet. En lärargrupp uppger att om en elev har samlat ihop mer än 30 minuter försenade ankomster så kontaktar skolan hemmet och meddelar att den eleven får stanna kvar efter skolan samt hur lång tid som eleven behöver stanna kvar.

Av intervju med rektor och biträdande rektor framgår att dokumentation av disciplinära åtgärder sker i skolans läroplattform, samt att lärarna dokumenterar anledningen till åtgärden. Vidare uppger rektorerna att kvarsittning även dokumenteras via mail till vårdnadshavarna. Av intervju med lärare framkommer dock inget annat än att användandet av disciplinära åtgärder noteras i skolans läroplattform.

Rättslig reglering

I 5 kap. 3 § skollagen anges att utbildningen ska utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av 5 kap. 7 § skollagen framgår att lärare i grundskolan får visa ut en elev från undervisningslokalen för högst återstoden av ett undervisningspass, om

1. eleven stör undervisningen eller på annat sätt uppträder olämpligt, och
2. eleven inte har ändrat sitt uppförande efter uppmaning från läraren eller handledaren.

Av 5 kap. 8 § skollagen framgår att under samma förutsättningar som i 7 § får en lärare eller besluta att en elev ska stanna kvar i skolan under uppsikt högst en timme efter att skoldagens undervisning har avslutats eller infinna sig i skolan högst en timme innan undervisningen börjar.

Av 5 kap. 24 § skollagen framgår att om en åtgärd vidtagits enligt 5 kap. 7 eller 8 §§ skollagen ska den dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att skolan använder disciplinära åtgärder som inte dokumenteras i enlighet med skollagens krav. Skolinspektionens utredning visar att skolans personal utvisar elever ur undervisningslokalen samt nyttjar möjligheten till kvarsittning utan att skriftligen dokumentera åtgärderna i enlighet med författningarnas krav.

Betygsättning i den del det avser vem som sätter betyg och signerar betygskatalogen

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av betygskatalog för årskurs 6 för höstterminen 2022 framkommer att elev 14 har en annan betygssättande lärare i svenska jämfört med resten av eleverna klassen. I intervjun med rektorn förklarar rektorn att en obehörig vikarie har varit betygssättande tillsammans med en medbedömande behörig lärare i ämnet. I betygskatalogen är det rektorns initialer som noterats trots att rektorn inte har varit undervisande lärare i ämnet. Rektorn uppger att det förmodligen har skett en miss i systemet och att rektorn inte ska stå som betygssättande i betygskatalogen.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 14 § skollagen framgår att det är rektorns ansvar att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.

Av 3 kap. 16 § skollagen första och andra stycket framgår att betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt då betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. Kan dessa inte enas ska betyget beslutas av den legitimerade läraren under förutsättning att han eller hon är behörig att undervisa i det ämne som betyget avser. I annat fall ska betyget beslutas av rektorn.

Av Skolverkets föreskrifter om betygs katalog framgår att skolenheten ska ha rutiner för att säkerställa att samtliga beslut om betyg i betygs katalogen har fattats av den eller de som enligt 3 kap. 16 § skollagen ska besluta om betyg (4 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog).

Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygs katalogen och förse uppgiften med sin egenhändiga signatur (7 § Skolverkets föreskrifter om betygs katalog).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att rektorn står som betygsättande lärare i ett ämne trots att rektorn inte har varit den undervisande läraren. Betygsättning innebär myndighetsutövning och det är rektorn som har det övergripande ansvaret för betygsättningen och att den reglering som finns gällande betygsättning följs.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Ljusdals kommuns verksamhet vid Färila skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller disciplinära åtgärder och betygsättning.

Utredningen visar dock att orsakerna till elevers ordningsstörande beteende utreds (se närmare under avsnittet trygghet, ordningsregler och utredning av ordningsstörande beteende nedan). Vidare uppger rektorn att anledningen till att rektorn har signerat betygs katalogen i ett ämne för en elev är att det har blivit ett fel i systemet. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Ljusdals kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare framgår att det är mentorerna som ansvarar för att en elev i behov av extra anpassningar också får anpassningar. Av intervjuerna med lärarna framgår även att extra anpassningar dokumenteras och att de extra anpassningar som visat sig fungera för en elev även tas vidare från stadie till stadie. Lärarna ger flera exempel på vilka extra anpassningar som kan aktualiseras, till exempel anpassat material, tekniska hjälpmedel, alternativa redovisningsmetoder, bildstöd och extra träning under intensivperioder.

I intervju med elevhälsan framkommer att professioner inom elevhälsan handleder pedagoger kring hur de kan utveckla arbetet med anpassningar för elever, både på individnivå men även anpassningar som ska gynna flera elever.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Uppföljning av tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med lärare som undervisar på lågstadiet framgår att skolan använder sig av kartläggningsmaterial och bedömningsstöd från Skolverket. Vidare uppger lärarna att de under hösten 2022 har utvecklat arbetssättet med överlämning mellan årskurs 3 och 4 till att bli mer strukturerat. Lärarna uppger att det finns en generell överlämning som avser hela klassen eller gruppen samt en individuell överlämning kring vissa specifika elever samt att även resultat på de nationella proven i årskurs 3 delges mottagande lärare. Lärarna beskriver även att de har en

”efterkontroll” tillsammans med elevernas tidigare mentorer några veckor in på terminen i årskurs 4.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 4 b § skollagen framgår att det i slutet av lågstadiet ska genomföras en uppföljning av stöd i form av extra anpassningar i svenska, svenska som andraspråk och matematik, samt att resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Åtgärder för att motverka kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skolenhetens plan mot kränkande behandling framgår bland annat hur personal ska agera vid konflikter samt en handlingsplan för hur personalen ska agera när en elev utsätts för kränkande behandling. Av planen mot kränkande behandling framgår vidare att skolan har ett förebyggande arbete mot kränkande behandling. Det finns även en åtgärdsplan för läsåret 2022/2023 med målet att skolan ska vara trygg för alla och att alla ska kunna ges möjlighet att nå målen.

Av intervjuerna med lärarna framkommer att Färila skola arbetar med förebyggande åtgärder för att motverka kränkande behandling. Bland annat genomför skolan trygghetsenkäter, samarbetsövningar, arbeten kring dilemman och etiska frågor och samtal kring ryktesspridning. Personalen går även igenom planen mot kränkande behandling med eleverna varje läsår.

Av intervjuerna med lärarna framkommer även att varje händelse då en elev upplever sig ha blivit kränkt anmäls, och att det är elevens upplevelse som är utgångspunkten för anmälan. Detta gäller oavsett om den upplevda kränkningen är fysisk eller psykisk. Lärarna beskriver att om en elev upplever sig ha blivit kränkt så startas en utredning kring vad som har hänt där personal på skolan först pratar med den eller de elever som har blivit utsatta, därefter med den eller de elever som uppges ha varit utsättande för att därefter prata med båda parter gemensamt. Vid allvarigare händelser kontaktas alltid hemmet. Händelsen anmäls i ett system som kallas Draftit där såväl rektor som huvudman får kännedom om det inträffade. Händelsen följs även upp och åtgärder sätts in i syfte att ytterligare händelser inte ska inträffa.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 8 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt 6 kap. 10 § skollagen är en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att skyndsamt anmäla detta till skolans rektor. Rektorn är i sin tur skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Trygghet, ordningsregler och utredning av orsaker till ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Bland de intervjuade eleverna finns det både elever som känner sig trygga och inte upplever att det finns otrygga platser på skolan, samt elever som inte känner sig trygga i alla sammanhang och som upplever att det finns otrygga platser på skolan. Bland otrygga platser nämns "baksidan", fotbollsplanen, matsalsentrén och omklädningsrummen. Eleverna uppger dock att lärarna alltid ingriper och säger ifrån om det blir bråk eller om någon elev säger elaka saker mot andra elever. Samtliga elever uppger att skolan har ordningsregler. Lärarna, elevhälsan och rektorerna uppger att ordningsreglerna går igenom vid läsårsstart, att de skickas hem och att de tas upp på till exempel föräldramöten.

Av intervjuer med lärare framkommer att skolan utreder orsakerna till elevers ordningsstörande beteende och att detta kan göras i samråd med professioner i elevhälsan såsom till exempel kurator eller psykolog. Även elevhälsan samt rektorerna uppger att orsakerna till elevers ordningsstörande beteende utreds och rektorerna uppger att det vanligtvis renderar i en dialog med hemmet som handlar om vad som kan göras för att beteendet inte ska upprepas. Representanter från elevhälsan uppger därutöver att ordningsstörande beteende är en fråga som det

arbetas med i skolans likabehandlingsteam, där bland annat representanter från elevhälsan ingår. Om elevers ordningsstörande beteende kvarstår kan skolan använda sig av disciplinära åtgärder såsom utvisning ur undervisningslokalen och kvarsittning.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 3 § skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet som beslutats av rektor. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Av 5 kap. 9 § skollagen framgår att om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

Av 5 kap. 10 § framgår att rektorn, med utgångspunkt i vad som framkommit i en utredning enligt 9 §, ska se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Ljusdals kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller trygghet, ordningsregler samt utredning av ordningsstörande beteende. Ärendet ska därför avslutas i dessa delar.

Beslutet har fattats av juristen Rebecka Rasmuson.

Utredaren Oskar Holst har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även juristen Ylva Ohlsson medverkat.